

GEBELİKTE SAĞLIĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KLİNİK KARAR VERME

Prof. Dr. Nezihe Kızılkaya Beji, Yard. Doç. Dr. Melike Dişsiz

GİRİŞ

Tıbbın tüm diğer alanlarında olduğu gibi teknolojik ilerlemeler ve değişen sosyo-kültürel bilinç, obstetrik ve perinatoloji pratiğini hızla geliştirmektedir. Yeni gelişmeler ışığında prekonsepsiyonel, antenatal ve perinatal takip sürekli bir değişim içerisinde. Bu değişim ile maternal, fetal ve neonatal morbidite ve mortalitenin azaltılması amaçlanmaktadır.

PREKONSEPSİYONEL BAKIM

Prekonsepsiyonel bakım, ABD’de yaklaşık otuz beş yıl önce kötü obstetrik sonuçları önlemek üzere koruyucu bir yaklaşım olarak tanımlanmıştır. Prekonsepsiyonel dönemdeki sağlığı geliştirmeyi öngören bu yaklaşım, sağlıklı gebeliğe ve sağlıklı bebeğe ulaşmak için çiftin-kadının sağlığı ve gebelik sonuçları üzerine potansiyel risk oluşturabilecek biyomedikal, davranışsal ve sosyal risk faktörlerini, gebelik öncesinde saptamayı ve bunların iyi bir şekilde yönetmeyi kapsamaktadır. Günümüzde Amerika, Kanada, Belçika, İngiltere, Hollanda, Almanya gibi ülkelerde de gebelik öncesi bakım programları uygulanmaktadır. Ülkemizde ise sağlık hizmetleri sunumunda bu konuda henüz bir uygulama mevcut değildir. Çiftin sağlıklı olması dışında konsepsiyondan sonraki 17-56. günlerde gebelik fark edilmeden kullanılan ilaçlar, geçirilen viral enfeksiyonlar vb. teratojenler, normal organogenesis oluşumunu engelleyerek doğum defektlerine yol açabilmektedir. Bu açıdan gebelik kalmadan önce alınan “prekonsepsiyonel bakım” önem taşımaktadır.

Prekonsepsiyonel bakımda ele alınması gereken başlıca konular şunlardır:

- Bağışıklama,
- Folik asit kullanımı,

belik sürecinde oluşan organizmadaki değişiklikler kanıta dayalı bilgiler ışığında bilinçli olarak değerlendirilmeli, yorumlanmalı ve klinik karara varılmalıdır. Aksi takdirde zamanında fark edilemeyen anormallikler anne ve bebeğin sağlığını tehdit edebilir. Nitelikli bakım ve danışmanlık hizmetleri için sağlık profesyonellerinin gebeliğe ilişkin değişiklikleri, normal ve normalden sapmaları değerlendirmesi, gerekli girişimlerde bulunabilmesi, önlem alabilmesi ve gereksinimler doğrultusunda bilgilendirip, destek olabilmesi için yeterli bilgi, donanım ve beceriye sahip olması gerekir.

KAYNAKLAR

1. <http://www.cdc.gov/ncbddd/preconception/cdc.htm> Erişim tarihi: 25.03.2016.
2. Coşkun A (2011) Prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık: kadın yaşamındaki yeri ve önemi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 8(3): 8-15.
3. Jack BW, Atrash H, Bickmore T, Johnson K (2008) The future of preconception care a clinical perspective. *Women's Health Issues* 18: 19-25.
4. Ricci SS (2007) *Essentials of Maternity, Newborn and Women's Health Nursing*. Philadelphia: Lippincott Williams&Wilkins.
5. Beji NK, Dişsiz M (2015) Gebelik ve hemşirelik yaklaşımı. İçinde: *Kadın Sağlığı ve Hastalıkları N. Kızılkaya Beji (Eds.)* 1. Baskı, İstanbul, Nobel Tıp Kitapevleri, s 250-299.
6. Dinç H, Yazıcı S, Yılmaz T, Günaydın S (2014) Gebe Eğitimi. *HSP* 1(1):68-76.
7. Taşkın L (Eds.) (2007) *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*. 8. Baskı. Ankara, Sistem Ofset Yayıncılık.
8. Şirin A (2008) *Kadın Sağlığı*. İzmir, Bedray Basın Yayıncılık Ltd Şti.
9. Arslan T, Yiğiter AB (2015) Gebe takibinde güncel yaklaşımlar. *The Turkish Family Physician*, 3(2):1-13.
10. T.C Sağlık Bakanlığı. Erişim adresi:<http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-6077/dogum-onesi-bakim-izlem-protokolu-genelgesi-2008--13.html> (Erişim tarihi: 11.03.2016)
11. Gibbs RS, Karlan BY, Hane AF, Nygaard I (2010) *Danforth's Obstetrik ve Jinekoloji* Ayhan A. (Çev.eds.) Onuncu Baskı, İstanbul, Güneş Tıp Kitapevleri.
12. Cunningham FG, Leveno KJ, Bloom SL, et al. (2010) *Williams Obstetrik*. Ceylan Y, Yıldırım G, Gedikbaşı A, Aslan H, Gül A, (Çev eds.) İstanbul, Nobel Tıp Kitapevleri.
13. American Collage of Obstetricians and Gynecologists (2002) *Guidelines for prenatal care (5th. Ed.)* Elk Grove Village, IL and Washington, D.C: Author.
14. <https://www.nettedavi.com> Erişim tarihi:11.03.2016
15. T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü (2009) *Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberi*. Ankara: Damla Matbaacılık Reklamcılık ve Yayıncılık Tic. Ltd.Şti.

16. <http://www.prenatest.com.tr/> Erişim tarihi: 8.06.2016
17. Institute of Medicine (2002) Dietary reference intakes for energy, carbohydrates, fiber, protein and amino acids. Washington, D.C: National Academy Press.
18. T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel M¼d¼rl¼ę¼. 2012. Erişim adresi: <http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-5940/gebelerde-demir-des-tek-programi-uygulumasi-gengelgesi-20-.html> Erişim tarihi: 14.03.2016
19. Dudek SG (2006) Nutrition Essentials for nursing practice, 5th. Edition, Lippincott Williams&Wilkins, Philadelphia.
20. T.C Resmi Gazete Arřivi (2013). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/08/20130816-8.htm> Erişim tarihi: 11.03.2016.
21. Centers for Disease Control Prevention (CDC) (2004). Guidelines for vaccination pregnant women.Recommendations of the Advisort Committee on Immunization Practices (ACIP). Atlanta, GA.
22. TC. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼ę¼ (2008). Erişim adresi: <http://www.saglik.gov.tr/TR/dosya/1-33203/h/gbpgenelge2008.pdf>.html Erişim tarihi:11.03.2016
23. Calhoun F, Warren K (2007) Fetal alcohol syndrome: historical perspectives. Neurosci Biobehav Rev. 31(2):168-171.